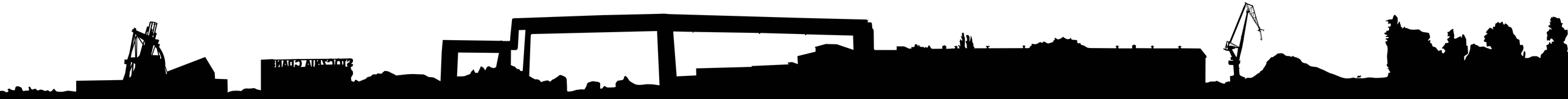

Notatki o możliwym wykorzystaniu stoczni w przyszłości

Trzy tygodnie dyskusji w Gdańsku

W maju i czerwcu 2011, kolektyw *microsillons* gromadził pomysły i komentarze na temat możliwego wykorzystania Stoczni Gdańskiej w przyszłości, prowadząc warsztaty i rozmawiając z rozmaitymi ludźmi w mieście. W rezultacie tego procesu pojawił się plakat, a obok – pragnienie pełnego ukazania złożoności sytuacji, jak i licznych perspektyw, jakie wyobraźnia podpowiada dla tej historycznej przestrzeni przemysłowej. Z propozycji, jakie zebraliśmy, można stworzyć projekt alternatywny wobec jednego z developerów – coś w rodzaju miasta "zrób to sam", całkowicie zaplanowanego, zbudowanego i wykorzystywanego przez mieszkańców Gdańska.

Dyskusje przeprowadzano z następującymi osobami (w porządku chronologicznym) :

Mateusz Gajewski, Adrianna Halman, Dominika Karc, Karolina Kossakowska, Dominika Lałusa, Marianna Marszałkowska, Anna Szczoczarz, Bożena Wydrowska z I LO im. Mikołaja Kopernika w Gdańsku (Klub Europejski)
Anastasia Veksina (studentka filologii)
Barbara Piotrowska (studentka architektury)
Aleksandra Tatarczuk (Instytut Sztuki Wyspa)
Aneta Szylak (dyrektor Instytutu Sztuki Wyspa)
Aleksandra Grzonkowska (Instytut Sztuki Wyspa)
Przewodnicy Subiektywnej Linii Autobusowej i tłumacz
Grzegorz Klaman (prezes Fundacji Wyspa Progress)
Danuta Kobzdej (prezes Fundacji Centrum Solidarności)
Ania Perz (przewodniczka po mieście)
Bogna Burska (artystka)
Wojtek Pastuszak, Michał Czajka, Marek Gruczka (Freedom Skatepark Gdańsk)

Projekt zrealizowany w ramach programu rezydencyjnego Pro Helvetia w Instytucie Sztuki Wyspa.

"Gdańsk nazywano 'Diamentem w koronie' Królestwa Polskiego."

"Wody zupełnie w Gdańsku nie widać. Zniknęła."

"Ożywić podziemne kanały i puścić w ruch vaporetto."

"Budowa drogi ekspresowej w stoczni to naprawdę nie jest dobry pomysł!"

"Otworzyć duże centrum sportowo-kulturalne, gdzie młodzi ludzie mogą tańczyć, uczyć się, oglądać filmy, chodzić na koncerty i uprawiać sport."

"Czy możemy ponownie przeanalizować termin 'Hanza' tak, by wyobrazić sobie wspólnotę interesów między miastami, która opierałaby się nie tylko na wymianie gospodarczej?"

"Miasto jest korelatem drogi. Miasto istnieje jedynie jako funkcja cyrkulacji i jako sieć obwodów. To musi być jakiś istotny punkt na tych obwodach, aby je stworzyć, a ono z kolei tworzy te obwody. Miasto definiowane jest przez wejścia i wyjścia, coś musi do niego wchodzić, a coś z niego wychodzić. Ono narzuca częstotliwość. Wywołuje polaryzację materii, nieożywionej lub ludzkiej; powoduje powstawanie gromad, przepływ przechodzący przez określone miejsca, wzdłuż linii horyzontalnych. Jest zjawiskiem transspójnym, siecią, ponieważ z gruntu kontaktuje się z innymi miastami."

Gilles Deleuze i Felix Guattari, "A Thousand Plateaus: Capitalism and Schizophrenia II".

"Colin Ward (w: 'The do-it-yourself new town') przekonuje do nowej koncepcji spółdzielni budowlanych, w których sami mieszkańcy angażowaliby się bezpośrednio w planowanie, projektowanie i budowę własnych domów i osiedli."

E. Howard, "To-Morrow. A Peaceful Path to real reform".

Podziemna sieć wodociągów I Kolej I Związki z morzem I Liga Hanzeatycka I Mistrzostwa Europy w piłce nożnej I Europejska Stolica Kultury I Międzynarodowy obieg sztuki I Duńscy właściciele nieruchomości I Fińska eksploatacja I Koreańscy robotnicy I Niemieckie fabryki I Szwedzcy artyści na stypendiach rezydencyjnych I Europejskie Centrum Solidarności

"Nasi rodzice i dziadkowie zawsze mówią o przeszłości. A musimy też myśleć o przyszłości."

"Subiektywna Linia Autobusowa otwiera przestrzeń dialogu – a czasem niekorzyczących się dyskusji – pozwalając mówić o strajkach i zdarzeniach, jakie miały miejsce w stoczni."

"Realizować projekty, w których robotnicy będą podmiotami a nie – zewnętrznymi obserwatorami."

"To miejsce nie może stać się muzeum, ale pozwalać na mieszanie się artystów i robotników, coś na kształt baru Buffet w Instytucie Sztuki Wyspa."

"Wielu zagranicznych turystów, szczególnie amerykańskich, przyjeżdża do Gdańska ze względu na historię Solidarności. Mam wrażenie, że w przypadku polskich turystów tak się nie dzieje."

Przeszłość I Teraźniejszość I Przyszłość I Muzeifikacja życia I Fascynacja robotnikiem I Strajki

"Nasza pozycja w tym projekcie – jako artystów-outsiderów nieuniknienie zmusza nas do ślizgania się po powierzchni rzeczy."

Warstwy I Nakładanie się zamazywanie I (Piękne) Blizny

"Naszą filozofią była walka, ale bez użycia siły. Naszą bronią były książki i czasopisma rozprowadzane nielegalnie."

Bogdan Olszewski, "Gdańsk, Pologne: dissidence et clandestinité".

"O ile dzisiaj żyjemy w zdematerializowanym świecie cyfrowym pojawia się też nowa fascynacja takimi konkretnymi miejscami (dziedzictwo industrialne), które udaje się czasem zachować dzięki bieżącym działaniom."

Jean-Yves Andrieux, "Les plus beaux lieux du Patrimoine Industriel" (Michelin's touristic guidebook).

"Gdańsk ma tradycję otwartości, która związana jest z miejscem a nie z ludźmi, którzy tyle zmienili przez stulecia."

"Stworzyć miejsce wolne od wszelkich tabu, otwarte dla lesbijek, gejów, bi- i transseksualistów."

"Tak naprawdę, to nikt nie czuje się jak ten, kto 'pochodzi z Gdańska'."

"W sformułowaniu 'miasto wolności', termin 'wolno' jest zawsze podchwytliwy. A biznes zawsze był elementem kluczowym..."

"Zajęcia dla 17-20-latków, takie jak centrum hip-hopu."

"Od 50 lat istnieje zakaz siadania na trawie w parku. Tu nie ma takiego zwyczaju!"

"Otworzyć szkołę jazdy na desko-rolce."

"Stworzyć prawdzie miasteczko akademickie."

Wolne miasto I Drogi do wolności I Miasto wolności I Wolny duch I Wolny rynek

"Skoro Gdańsk był miejscem, gdzie priorytetem był handel i inne światowe zajęcia, stał się miastem tolerancyjnym i Szkoci, Żydzi i duże enklawy innych narodowości budowały swe osiedla na jego brzegach."

www.gdansk-life.com

"Jeśli nazwa i tożsamość czegoś takiego jak miasto ma ciągle znaczenie, czy nie mogłoby ono, skoro mowa o powiązanych ze sobą zagadnieniach gościnności i uchodźctwa, wznieść się ponad państwa narodowe, a przynajmniej uwolnić się od nich po to by stać się – i przekuć starą frazę w nową jakość – wolnym miastem?"

Jacques Derrida, "On Cosmopolitanism and Forgiveness".

"Palimpsest wprowadza koncepcję wymazywania jako części procesu nawarstwiania się. Relacje między tymi warstwami mogą być płynne. Teksty i wymazania nakładają się na siebie, prowokując kolejne teksty i kolejne wymazania. Nowe wymazanie tworzy tekst; nowy tekst tworzy wymazanie."

Richard Galpin, "Erasure in art : Destruction, Deconstruction, and Palimpsest".

"(...) przestrzeń społeczna jest produkowana i reprodukowana w związku z siłami produkcji (i relacjami produkcji). Te "siły ... nie zagarniają od przestrzeni pierwotnie istniejącej, pustej lub neutralnej, czy też przestrzeni determinowanej jedynie geografią, klimatem, antropologią..."

Henri Lefebvre, "The production of Space".

"Projekt Młodego Miasta może być projektem dla innego miasta. Jest to możliwe, ze względu na to, że brak mu specyficzności, a jeszcze bardziej ze względu na kryzys, przez który projekt istniejący od 15 lat nigdy nie został zrealizowany."

"Stosuje strategię małych kroków by ocalić to, co da się ocalić ze stoczni."

"Zróbcie tutaj ogród, a gdzie się da - pozwólcie chodzić po trawie..."

"Stocznia jest miejscem, po którym ciągle można myszkować, jak się jest na wagarach."

"Zróbcie wielki plac zabaw, przygodowy plac zabaw dla dzieciaków."

"Trzeci krajobraz, jeszcze niewybrany fragment planetarnego ogrodu – oznacza sumę powierzchni, na których ludzie pozostawiają ewolucję krajobrazu tylko naturze. Rozważanie trzeciego krajobrazu jako biologicznej konieczności, warunkującej przyszłość istot żywych, modyfikuje odczytanie terytorium i nobilituje miejsca, zwykle uznane za niegodne uwagi. Rolą polityki jest tak zorganizować podział ziemi, aby umieścić pod swym wpływem obszary niezdecydowania, które przyczyniają się do ochrony przyszłości."

Gilles Clément, "Third-Landscape Manifesto".

"Chociaż w kolonii kociej istnieją osobniki dominujące i podległe, koty – w przeciwieństwie do psów – nie utrzymują ściśle określonej hierarchii, gdzie każdy osobnik jest umiejscowiony powyżej lub poniżej innego osobnika."

Jennifer Copley, "Social Structure of Feral Cat Colonies, Behaviour and Interactions Among Groups of Homeless Felines".

"Moja największą umiejętnością w życiu jest chcieć niewiele."

Henry D. Thoreau, "Walden".

Miejsce pomiędzy I Natura I Ugór I Nieużytek I Wzajemność I Ekosystem I Kolonia kotów I Odnawialność I Zanikanie

Grunt pod terenami stoczniowymi – odkąd państwo przestało być jego właścicielem – został podzielony na odrębne własności prywatne.

"Z zewnątrz, plan Młodego Miasta wydaje się po prostu za duży, nie zachowuje proporcji!"

"Potrafimy zorganizować przestrzeń dla siebie tu, w Młodym Mieście."

"Jakich środków możemy użyć by sprzeciwić się 'rewitalizacji'?"

"Iego miejsca nie wolno wysprzątać!"

"Nawet, jeśli miasto sprzeciwia się projektom neoliberalnym, musi się rozwijać."

"Może stać się tak, że projekt Młodego Miasta nie zostanie zrealizowany."

W 1980, w trakcie strajków, w sali, gdzie prowadzono negocjacje, robotniczy odwrócili popiersie Lenina twarzą do ściany. Wtedy Lenin zaczął przypominać boga Janusa o dwu twarzach, spoglądającego i w przyszłość, i w przeszłości.

"Musimy dbać o żywotność historii, ale zawsze pamiętajmy o jej związkach z teraźniejszością i przyszłością."

"Miejscowy bar szybkiej obsługi, gdzie klienci mogą spożywać tradycyjne potrawy i doświadczyć stania w kolejce jak za dawnych czasów."

"Co wspólnego ma nowy budynek Solidarności z ideami i historią związku?"

Historia I Tradycje I Nostalgia I Janus

"Poprzez narracyjny proces nostalgicznej rekonstrukcji zaprzeczamy teraźniejszości, a przeszłość nabiera autentyczności bytu – autentyczności, którą – o ironio! – można osiągnąć jedynie poprzez opowieść."

Susan Stewart, "On Longing".

"Przeszłość stała się o wiele bardziej nieprzewidywalna niż przyszłość. Nostalgia zalicza się do tych dziwnych nieprzewidywalności."

Svetlana Boym, "The Future Nostalgia".

"Dźwigi mogłyby funkcjonować jako "budowle-symbole" miasta. Nie potrzebujemy innego."

"Łatwo jest doprowadzić budynek do ruiny, która się zawali, a potem powiedzieć: lepiej wybudować tu coś nowego."

"Chodzi nie tylko o architekturę budynków, ale i o ich funkcje: budynki wielofunkcyjne pozwalają stworzyć lepsze, zdrowsze miasto."

"Potrzebujemy dobrej nowoczesnej architektury w Gdańsku, a nie tylko nędznych reprodukcji starego stylu."

"Pierwsi artyści, jakich zaproszono do pracy na terenie stoczni nazywali się 'kolonia artystów' i nazwa ta pozostała do dzisiaj."

"My (artyści i instytucje sztuki) jesteśmy jak firma od budowania wizerunku – "PR". Nadajemy wartość tej przestrzeni!"

"Zaliczając się do działań typu "non-profit", sztuka jest aktorem bardziej neutralnym i może dotykać delikatniejszych problemów miasta niż promotorzy. Może też ułatwić zaistnienie w mediach."

"Niektórym mieszkańcom przeszkadzają hałaśliwe wydarzenia artystyczne. Inni jednak dokumentują je ze swoich okien i przekazują fotografie Wyspie."

"Jednakże sztuka nie może być wszędzie!"

"Gdzie mieszkają ludzie z klasy niższej i średniej, jeśli nie w centrum?"

"Młode miasto znajduje się siedem minut spacerem od dworca głównego i piętnaście minut od gdańskiej Starówki. Wyjątkowość tego historycznego frontu wodnego zlokalizowanego w centrum wraz z planowaną różnorodnością nowych przestrzeni użytkowych i przyjaznych przestrzeni publicznych przyciągnie dostateczną liczbę pracowników, gości, sklepikarzy i mieszkańców do Młodego Miasta, przez co fundusze, inwestorzy i deweloperzy, którzy włożyli kapitał w Młode Miasto będą cieszyć się przyzwoitym zyskiem z inwestycji i przyczynią się do udanego rozwoju Młodego Miasta Gdańska.
Nowe atrakcje i możliwości to, między innymi: luksusowe apartamenty z widokiem na front wodny oraz inne możliwości zamieszkania, hotele cztero- i pięciogwiazdkowe, centra handlowe i mniejsze sklepy lokalne. 500,000m2 nowych przestrzeni biurowych i biznesowych obok lokalizacji na spotkania i konwencje, kina i inne miejsca rozrywki."

Baltic Property Trust

"Magazyny o sztuce, mass media, galerie i ugruntowane przestrzenie alternatywne, oraz muzea manipulują i eksploatują swe sąsiedztwo, kanalizując w ten sposób dominującą ideologię, która prowadzi do gentryfikacji."

Rosalyn Deutsche and Cara Gendel Ryan, "The Fine art of Gentrification".

"Niektórzy przewodnicy turystyczni mówią, że wejście na teren stoczni jest niemożliwe."

"Mury nie tylko oddzielają, ale i chronią."

"Nie tak wiele osób w Gdańsku wie, że mogą wejść na teren stoczni."

"To był raj, ponieważ była to przestrzeń zamknięta, przestrzeń wolności."

"Przepustka dla pracowników umożliwia jedynie 'przejście do siedziby firmy najkrótszą drogą.'"

"To miejsce nie jest idealne na zajęcia z dziećmi ponieważ rodzice nie mogą przywozić dzieci samochodami ze względu na bramę."

"Czy będą tu w przyszłości osiedla grodzone, wykorzystujące istniejące mury stoczniowe?"

Mury I Bariery I bramy I Prywatni ochroniarze I Lech Wałęsa przeskakujący mur I Początek upadku Muru Berlińskiego I Oddzielenie stoczni od miasta I Wykluczenie ekonomiczne I społeczne.

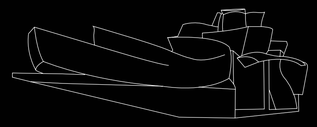

"Mając na względzie miejskie pokolenia schyłku dwudziestego wieku, ekonomiści przewidują, że globalizacja i siła wielonarodowych korporacji przesunie szale władzy z państw narodowych w stronę indywidualnych miast, które zaczną konkurować z miastami sąsiednimi i miastami odległymi o najlukratywniejsze rodzaje nowoczesnego przemysłu, który w większości miast Europy Zachodniej i USA coraz mniej będzie opierał się na produkcji. Zatem miasta szykują się do 'przeformułowania się', tworząc precedens w postaci wartości, jaką tworzy kultura."

"Starchitect", Wikipedia.

"Fakt, że Muzeum Guggenheima, zaprojektowane przez Franka Gehry'ego w hiszpańskim Bilbao, znalazło uznanie zarówno wśród publiczności jak i krytyków, a zdewastowany obszar miasta, znajdującego się w gospodarczej zapaści, przyciągnął ogromne fundusze i wywindował prestiż, sprawił, że media zaczęły mówić o tak zwanym 'czynniku Bilbao': światowej sławy architekt projektujący hipernowoczesny budynek, zdaje się całkowicie wszystko zmieniać i tworzy nowy znak rozpoznawczy miasta."

"Starchitect", Wikipedia.

"Jedna z największych gdańskich atrakcji – stocznia – jest niedostępna i otoczona murem. Subiektywna Linia Autobusowa otwiera ją i przekształca w przestrzeń publiczną."

www.en.gdansk.gda.pl

"Wraz z podziałem miast na strefy turystyczne i nieturystyczne, innym pytaniem powszechnie kierowanym do ekonomiki turystycznej jest to, czy nie przyczynia się on do społecznej polaryzacji miasta."

Lily M. Hoffman and Jiri Musil, "Prague, Tourism and the Post-industrial City".

"Prawda jest taka, że 50% upadku Muru zawdzięczamy Janowi Pawłowi II, 30% – Solidarności i Lechowi Wałęsie, a tylko 20% reszcie świata. To była prawda wtedy i to jest prawdą dzisiaj."

Lech Wałęsa